

อุตสาหกรรมก่อสร้างไทยสู่สากล..ใหญ่เล็กต้องไปด้วยกัน

- ผศ.ดร.เกรียงไกร เตชกานนท์ -

krieng@econ.tu.ac.th

คอลัมน์ เศรษฐฯ ธรรมศาสตร์ ตลาดวิชา

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2552

กลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้างและธุรกิจต่อเนื่องมีความเชื่อมโยงกันในช่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) และเป็นภาคที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย มีการประมาณการว่าธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีส่วนประมาณร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นมูลค่าประมาณสองล้านล้านบาท โดยกิจการส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดกลางและเล็ก โดยมีจำนวนกิจการที่จดทะเบียนในอุตสาหกรรมก่อสร้างประมาณแปดหมื่นถึงหนึ่งแสนราย

ในปัจจุบันนี้ ผู้ประกอบการไทยหลายราย เช่น ช. การช่าง อิตาเลียนไทย เพาเวอร์ไลน์ สามารถพัฒนาศักยภาพการดำเนินการจนสามารถขยายธุรกิจสู่ตลาดโลกได้ เช่น โครงการบ้านพักกีฬาเอเชียเกมส์ ที่เมืองกาตาร์ มูลค่างาน 4,000 ล้านบาท โครงการที่อยู่อาศัยในสหรัฐอเมริกาบริบท 1.075 หมื่นล้านบาท งานก่อสร้างเขื่อนน้ำเทินในประเทศลาว มูลค่า 4.7 หมื่นล้านบาท สนามบินมณฑลเฉิงไห่ในพม่า มูลค่า 3,700 ล้านบาท เป็นต้น กลุ่มผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์เช่นกลุ่มพฤษภาก็ได้ออกไปร่วมทุนกับผู้ประกอบการในอินเดีย จีน และ เวียดนาม เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ตัวอย่างเหล่านี้คือหลักฐานของความสำเร็จของการพัฒนาของผู้ประกอบการไทยในเวทีนานาชาติ

ภายใต้กระแสการเปิดเสรีทางการค้าและบริการที่ไทยมีพันธกรณีในเวทีโลกในปี พ.ศ. 2553 ผู้ประกอบการไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปิดเสรีนี้ ทางภาครัฐบาลก็ได้เล็งเห็นความสำคัญนี้จึงได้จัดสรรงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านโครงการไทยเข้มแข็งด้วยวงเงิน 1.56 ล้านล้านบาท ระหว่างปี 2553-2555 ซึ่งในโครงการเหล่านี้ มีโครงการจำนวนมากเกี่ยวข้องกับภาคการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน จึงนับเป็นประกายความหวังที่จะช่วยให้วงการรับเหมาก่อสร้างฟื้นตัวอีกครั้ง ผู้รับเหมาส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า งบไทยเข้มแข็งนี้จะช่วยให้ภาคธุรกิจมีการปรับตัวดีขึ้น แต่ปัญหาที่ผู้รับเหมาประสบในขณะนี้คือราคาวัสดุปรับตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน จะทำให้ต้นทุนการดำเนินงานของผู้รับเหมาเพิ่มขึ้น และจะส่งผลให้วัสดุก่อสร้างปรับราคาเพิ่มขึ้นด้วย เมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา นายกสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในพระบรมราชูปถัมภ์เปิดเผยว่า ราคาวัสดุก่อสร้างหลัก เช่น เหล็กเส้น ปูนซีเมนต์ ได้ปรับตัวขึ้นและประมาณร้อยละ 15-20 ดังนั้น ผู้รับเหมาจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินการที่ดีเพื่อรองรับความผันผวนของราคาวัสดุก่อสร้าง ความสามารถในการจัดการ วางแผน ควบคุมต้นทุน และการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญ

อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมก่อสร้างนั้นมีจำนวนมาก และส่วนใหญ่เป็นรายเล็ก ซึ่งยังมีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า ขาดการเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิต การจัดการที่เหมาะสม ดังนั้นสิ่งที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญและให้การส่งเสริมรายเล็กด้วย เพราะหากรายเล็กมีความเข้มแข็ง รายใหญ่ที่ดำเนินการในประเทศก็สามารถได้ประโยชน์ด้วย สาเหตุเพราะธุรกิจอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงกัน ผู้รับเหมารายใหญ่ (Main contractor) ไม่สามารถทำงานก่อสร้างได้ทั้งหมด แต่ก็ต้องอาศัยผู้รับเหมาช่วงที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เช่น งานระบบไฟฟ้า ประปา สาธารณูปโภค งานโครงสร้าง งานติดตั้งเครื่องจักร อุปกรณ์ ซึ่งผู้รับเหมาช่วงเหล่านี้ก็ต้องอาศัยผู้รับเหมาช่วงย่อยอื่น ๆ ที่เป็น SMEs เข้ามาทำงานต่อไป ในที่สุดคุณภาพของโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ก็ขึ้นกับความสามารถของผู้รับเหมารายย่อยด้วย ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของภาคอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยผู้ผลิตขนาดกลางและย่อมจำนวนมากจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การที่อุตสาหกรรมก่อสร้างของไทยจะแข่งขันได้ในเวทีสากล อุตสาหกรรมก่อสร้างจะต้องเข้มแข็งจากภายในก่อน จึงจะทำให้ก้าวสู่สากลเป็นไปอย่างมั่นคง และ ยั่งยืน

เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพของการรับงานทั้งระบบในภาพรวม ผู้ที่อยู่ในวงการก่อสร้างจะทราบดีว่าในอดีตที่ผ่านมา อุตสาหกรรมก่อสร้าง ไทยยังขาดมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ เนื่องจากไม่มีกฎระเบียบที่จะเข้าไปดูแลที่ชัดเจน ทั้งในแง่ของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการและแรงงาน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการแข่งขันที่ผู้ประกอบการรับเหมาของไทยไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทต่างชาติได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่จะช่วยยกระดับและพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยเพื่อเตรียมรับมือกับการเปิดเสรีที่จะมาถึงในปีหน้านี้ ซึ่งทางภาครัฐเองก็ให้เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมก่อสร้าง และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยให้แข่งขันได้ในระดับสากล เช่น กระทรวงอุตสาหกรรมเตรียมจัดทำ "แผนพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย" เพื่อให้เป็นไปตาม "แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555" โดยมุ่งแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งระบบในสามด้านคือ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การพัฒนายกระดับวิชาชีพ และ 3) การสร้างเครือข่ายวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยจะใช้งบประมาณ 2,500 ล้านบาท ครอบคลุมดำเนินงานระยะเวลา 3 ปี เริ่มจากปี 2553-2555 โดยจะมีแผนจัดตั้งสถาบันก่อสร้างซึ่งเป็นสถาบันอิสระภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรมด้วย

อย่างไรก็ดี ยุทธศาสตร์เหล่านี้จำเป็นต้องทำควบคู่กับการสนับสนุนด้านอื่นด้วย เช่น การทำโรดโชว์ในต่างประเทศ การจับคู่ลงทุนเพื่อรับโครงการก่อสร้างในต่างประเทศ การให้สิทธิประโยชน์ทางการลงทุน หรือการสนับสนุนทางการเงิน เช่น เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงิน ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) เป็นต้น

นอกจากโครงการที่กระทรวงอุตสาหกรรมดำเนินการแล้ว อีกหน่วยงานหนึ่งที่เน้นส่งเสริมกิจการขนาดกลางและเล็ก คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ที่ได้ดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่าย SMEs ในอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ในโครงการนี้มีกิจกรรมที่น่าสนใจดังนี้ กิจกรรมการจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้างและธุรกิจต่อเนื่องเบื้องต้น โดยจะมีการรวบรวม ปรับปรุงข้อมูลผู้ประกอบการจากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ร่วมกับการสำรวจภาคสนามเพื่อรับฟังปัญหาในการประกอบกิจการ ข้อมูลพื้นฐานจะช่วยให้รัฐบาลสามารถวางแนวทางการพัฒนาต่อไป

ได้อย่างมีทิศทาง และเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ประกอบการในเครือข่าย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบในการรวบรวมฐานข้อมูลเบื้องต้นนี้ ผู้ประกอบการที่ต้องการสะท้อนปัญหาหรือต้องการให้ข้อมูลกิจการของท่านสามารถส่งอีเมลถึงผู้เขียนได้

อีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแผนพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยคือ กิจกรรมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการให้เข้าใจถึงหลักการบริหารโครงการ และแผนการตลาด เพื่อให้สามารถปรับตัวได้กับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้น และเพื่ออบรมช่างให้มีความสามารถมากขึ้น โดยเน้นทักษะพื้นฐานที่ช่างพึงมี ตั้งแต่จริยธรรมของการเป็นช่างฝีมือ และทักษะอื่นๆ ทั้งนี้โครงการของ สสว. นี้จะเน้นที่กิจการขนาดกลางและเล็กเป็นหลัก เป้าหมายอีกประการหนึ่งของกิจกรรมนี้คือการที่ผู้ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมกันแล้วจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ในสายโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดพันธมิตรทางธุรกิจ และร่วมรับงานจากผู้รับเหมารายใหญ่ หรือแม้แต่การรวมกลุ่มกันไปรับงานในประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยจะมีการจัดอบรมในจังหวัดศูนย์กลางของแต่ละภูมิภาคในช่วงเดือนธันวาคม 2552 ถึง มีนาคม 2553 โดยผู้ประกอบการ SMEs ที่สนใจสามารถเข้าดูรายละเอียดและรับใบสมัครได้ที่เว็บไซต์ของ สสว. ที่ www.sme.go.th หรือ ที่ 02-278-8800 ต่อ 524 (ฝ่ายยุทธศาสตร์ SMEs รายพื้นที่/สาขา)

ผู้เขียนมีความคาดหวังต่อกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงการตั้งสถาบันก่อสร้าง และกิจกรรมการพัฒนาเครือข่าย SMEs ของสำนักสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ว่าจะมีผลทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ และการยกระดับมาตรฐานผู้รับเหมาก่อสร้างให้มีมาตรฐานสูงขึ้น หากการยกระดับความสามารถผู้รับเหมาทำได้สำเร็จ ผลประโยชน์ไม่เพียงแต่จะตกแก่ภาครัฐและผู้ประกอบการเท่านั้น คือ การก่อสร้างของโครงการภาครัฐมีคุณภาพดี ราคายุติธรรม ผู้รับเหมาไม่กำไรพอประมาณ และสามารถยกระดับความสามารถของตัวเองไปเรื่อยๆ แล้วผลดียังตกแก่ผู้บริโภคด้วย เพราะผู้บริโภคส่วนมากไม่มีความรู้ในเรื่องการก่อสร้าง จึงไม่สามารถแน่ใจได้ว่าช่างที่จ้างมานั้นจะทำงานตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น การพัฒนาความสามารถช่างและทำเป็นมาตรฐานขึ้นมากีจะมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพบริการของอุตสาหกรรมก่อสร้างโดยรวมต่อไป

นับแต่ต้นปี 2553 เป็นต้นไป การเปิดเสรีด้านก่อสร้างจะเริ่มมีผล หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ก็จะเริ่มขับเคลื่อนอย่างเต็มที่ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งบ “ไทยเข้มแข็ง” จะทำให้เกิดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาล ตัวแทนจากสมาคมต่างๆ และ ผู้ประกอบการทั้งระบบ เพื่อให้ “อุตสาหกรรมก่อสร้างไทยก้าวสู่สากล” อย่างแท้จริง